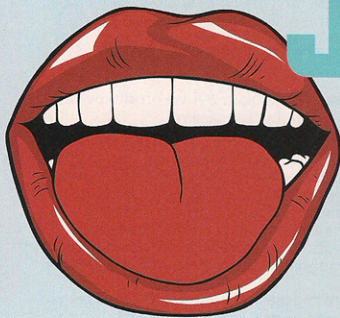

Język polski na warsztacie

Kultura języka. Kultura słowa. Kultura człowieka. Widzicie jakiś związek?

Poprawność językowa, posługiwanie się czystą polszczyzną są ważne szczególnie, jeśli ktoś marzy o zawodzie dziennikarza czy rzecznika prasowego. Sprawdźcie, jak jest z Waszą kulturą języka!

1. Wybierz właściwą formę frazeologizmu:

- a) po linii najmniejszego oporu
- b) po najmniejszej linii oporu
- c) po linii oporu

2. W codziennym języku często przeinaczamy stałe związki wyrazowe, jakimi są frazeologizmy. Częstym błędem jest ich kontaminacja, czyli połączenie dwóch różnych frazeologizmów. Przekreślamy też treści przysłów.

Uzupełnij następujące frazeologizmy i przysłowia:

- a) szpakami; pyrrusowe; Janusowe
- b) wylać dziecko; dzielić skórę; pokazać (komuś)
- c) Na złodzieju; Na bezrybiu; Nie od razu

3. W kolejnych trzech zdaniach ukryte są nagminnie popełniane błędy. Jak powinny brzmieć te wypowiedzi poprawnie?

- a) Czemu poddajesz w wątpliwość moje słowa?
- b) Rektorat uczelni mieści się na ulicy Zielonej.
- c) Pociąg opóźnił się o około dwie godziny.

4. Akcent wyrazowy w języku polskim jest paroksytoniczny, co oznacza, że pada na przedostatnią sylabę wyrazu. Nie powiemy np. nauka, tylko nauka. Ale są oczywiście wyjątki. Jak zaakcentować poniższe wyrazy?

wyjawiliśmy; matematyka; dziewięćset

5. W myśl tego, że język polski jest językiem fleksyjnym, powinno się odmieniać nazwiska polskiego pochodzenia, ale i obcego. Jak radzisz sobie z odmianą nazwisk? Wpisz poprawne formy w poniższych zdaniach.

- a) Zawsze kibicuję moim ulubionym piłkarzom: (Cristino Ronaldo), (Mario Belatolli) i (Wayne Rooney).
- b) Od kierowników kolonii, pana (Puzio) i pani (Borowy), zależał los kilku imprezowiczów, którzy nie zameldowali się na wieczornej zbiórce.
- c) Czytałem dziś interesujący artykuł o (Hoene-Wroński).

6. Teraz już rzadziej, ale na początku millenium wielu popełniało ten błąd, nawet w mediach słyszało się i czytało, że „w roku dwutysięcznym drugim...”, zamiast „w roku dwa tysiące drugim...”. Zmierz się z odmianą liczebników, spróbuj zapisać słownie formy zapisane w nawiasie.

- a) W muzealnych gablotach wisiało (8 skrzypce).
- b) Linie mety minął właśnie (4263) uczestnik maratonu.
- c) Zwycięstwo zawdzięczała morderczym treningom, w sumie 5421 godzinom spędzonym na basenie.

7. Procenty i promile. Popraw błędy.

- a) Mimo że w jego organizmie stwierdzono 6,28 promili alkoholu, przeżył.
- b) Wykorzystał 25,5 procenta z przeznaczonego na ten cel budżetu.

8. Język polski, jak każdy inny żywy język – w przeciwieństwie do łacińskiego, który jest martwy – rozwija się i ewoluuje. Niektóre formy, słowa wychodzą z użycia, inne przenikają i wchodzą na stałe do naszego języka. Między innymi są to tzw. kalki językowe, np. mysz do komputera – kalka z języka angielskiego. Jak ocenisz słowo „weekend”? Wybierz jedną odpowiedź.

- a) Jest to wyraz potoczny, niedopuszczalny w tekstach.
- b) To wyraz całkowicie niepolSKI.
- c) Jest to polski wyraz pochodzenia obcego.

9. Makaronizm językowy to:

- a) wyraz w języku polskim zaczerpnięty z języka włoskiego
- b) długi wyraz, minimum 8-sylabowy
- c) zwrot lub forma gramatyczna pochodzące z języka obcego wplatanie do języka ojczystego

10. Pleonazmy to częste błędy w języku potocznym, popełniane nieświadomie powtórki w języku. Pleonazm to tzw. nadmiar bytów, masło maślane, jeden z błędów logiczno-językowych. To zestawienie składające się z wyrazów to samo lub prawie to samo znaczących. W której grupie wyrażen są same pleonazmy?

- a) cofać się do tyłu; akwen wodny; uczelnia wyższa
- b) najlepszy bestseller; wolny wakat; wakacyjna laba
- c) zły nałóg; telefon komórkowy; pierwszy debiut ■

Odpowiedzi
do pytań
quizowych
znajdziecie na stronie
www.cogito.com.pl
w zakładce szkoła.

Znawcy języka o... języku

Jerzy Bralczyk:

To dobrze, że mówimy „na skróty”?

Czasami trzy słowa wystarczą do opisu sytuacji. Pierwszego SMS-a w dziejach wysłał niejaki Cezar: „Veni, vidi, vici” (przybyłem, zobaczyłem, zwyciężyłem). Język jest po to, żeby być z innymi ludźmi. Nieprawda, że dziś ludzie nie umieją ani opowiadać, ani słuchać. (...) Żyjemy raczej w świecie słów niż zdarzeń.

(www.bralczyk.pl)

Jan Miodek:

Potoczyczą języka i rosnąca, nadmierna brutalność. Tę drugą widzę, słyszę, czytam na każdym kroku.

Od strony gramatycznej nic polszczyźnie nie grozi, natomiast ogromne rozchwianie norm stylistycznych jest niepokojące. I co tu dużo mówić – staliśmy się społeczeństwem wulgarnym. Nie trzeba się nadto wśluchiwać, żeby usłyszeć, jak bardzo nam ten język zwulgarniał. Tego się boję i to mnie boli.

(wikicytaty.pl)

Katarzyna Kłosińska:

„Ministra” to forma błędna, to wręcz gwałt na języku. Nie mówimy przecież – „lekara” na lekarkę czy „reportera” na reporterkę. Forma żeńska od „minister” to „ministerka”. (...) „ministerka” formą oficjalną nie jest, to język potoczny. „Ministerka” wejdzie do języka oficjalnego tylko wówczas, gdy się z tym słowem osłuchamy i je zaakceptujemy.

(www.wyborcza.pl)

